

בבא קמא סה

עניין: שור בן יומו קרוי שור

מהר"ל תפארת ישראל פי"ג

ויראה ששמו מורה על דבר העצמי לו¹², שהוא מיוחד בו האדם מכל¹³. וזה שהוא נקרא 'אדם' על שהוא עפר מן האדמה¹⁴. ועתה יש לשאול, וכי כל שאר הנמצאים אינם מן האדמה¹⁵, שיקרא האדם ביחוד בשם 'אדם' על שם שנברא מן האדמה¹⁶. אבל ענין האדם מתיחס ביותר אל האדמה. וזה כי האדמה היא מיוחדת בזה שהיא בכח, ויש בה יציאה לפעל כל הדברים אשר יוצאים ממנה; צמחים, ואילנות, ושאר כל הדברים, והיא בכח לכל זה¹⁷. וזהו ענין האדם שהוא בכח, ויוצא שלימותו אל הפעל. ולפיכך שמו ראוי¹⁸ לו שיהיה משתתף עם האדמה, שהיא מיוחדת לצאת מן הכח אל הפעל בפירות וצמחים וכל אשר שייך אליה, וכן הוא האדם יוצא כחו אל הפעל¹⁸.

והבהמה נקראת בשם 'בהמה', על שם ב"ה מ"ה. רצה לומר כי שלימות דבר שנברא עליו — נמצא בה, אף על גב שאינו שלמות גמור²⁶, מכל מקום דבר זה נמצא עמה. וזהו 'בה מה', כי דבר מה נמצא עמה²⁷. הרי שכל אחד יורה שמו עליו²⁸.

שפת אמת שקלים תרנ"ט

להתקרב בזה שהם בהמה המה להם כדאיתא² אתם קרוים אדם ולא האומות עבו"ם. וכמו הבהמה שור בן יומו קרוי שור³. חילא דאית ליה בסופו אית ליה ברישיה. אבל איש ישראל נולד בלי השלמה. ועל ידי המילה ותורה ומצות אז מתרומם ומתעלה ממדריגה למדריגה ויוכל להתרומם עד לשמים. וזה כח האדם. וכן כתב בזוהר הקדוש פרשת אמור⁴ ע"ש. ולכן נולד האדם ערל. ואחר כך על ידי המילה נעשה תמים. אבל האומות אין להם תוספות רק כח הטבע שנטבע בהם מצד הבריאה ואין להם התרוממות. ולכן חסד לאומים חטאת. ומהאי טעמא אסור לרחם

דרך פקודיך מצוה מו חלק המחשבה (והערה שם)

משום דכל מיני בע"ח אין להם שלימות אחר דק תולדות' שיהיה פונים למינם וכ"א נולד בתולדה בכל שלימותו ואין לו שלימות אחר שיצטרך להוציאו מכח אל הפועל ממילא אין מן הצורך שיהיה לו מדריך ידריכהו בדרך הממציאו לשלימותו כי שלימותו הוא לו ממילא בטבעו בתולדתו משא"כ מין האנושי עיקר תכלית בריאת העולם נברא להיות בחיריי מוציא שלימותו מן הכח אל הפועל ע"י בחירותו בשכל התוריי אשר הוא מנגד לחומר. *) וזה שעשועיו ית"ש כאשר האדם ימציא שלימותו בבחירה אשר יתגבר נגד החומר התאווני וישליט הצורה השכלית התורנית והנה בתולד' נולד האדם

*) הג"ה וזה שדרשו רז"ל על הפ' שור או כשב או עז כי יולד מלמד ששור בן יומו קרוי שור ומה נפקא לן בזה אך זה הוא הענין כיון שאינו בחיריי א"כ שלימותו אשר נברא בשבילו הוא מיום הולדו א"כ שור בן יומו קרוי שור משא"כ מין האנושי בחיריי מוכן להוציא שלימותו מן הכח אל הפועל וזה שכתוב אחר כך וכי תזבח זבח תודה ליי לרצונכם תזבחו